

En målbild för Finland 2050 – Samhälleligt åtagande för hållbar utveckling

Vision: Ett välmående Finland inom ramarna för naturens bärkraft

"År 2050 är varje enskild människa i Finland en värdefull samhällsmedlem. Finland är ett välfärdssamhälle som skapar grunden och förutsättningarna för att medborgare, sammanslutningar och företag ska kunna bedriva hållbar verksamhet. Gränserna för naturens bärkraft överskrids inte, och naturresurserna nyttjas på ett hållbart sätt. Finland arbetar för fred, jämlikhet och rättvisa och bidrar med praktiska och hållbara lösningar på problemen i världen."

Vi är mitt uppe i en stor global förändring till följd av att jordens befolkning och den materiella konsumtionen ökar. För att denna förändring ska kunna hanteras krävs det målmedvetna och gemensamma åtgärder de kommande årtiondena. Globalt sett har de ekologiska riskgränserna överskridits åtminstone när det gäller biologisk mångfald, klimatförändring och kvävetets kretslopp. Mer än en miljard människor lever i extrem fattigdom och en ännu större del saknar tillräcklig utkomst, elektricitet och mat.

Till Finlands nationella utmaningar när det gäller hållbar utveckling hör tryggheten av välfärdsstaten i ett åldrande samhälle, hållbarhetsgapet i ekonomin, förändringarna i produktionsstrukturen, stora växthusgasutsläpp i förhållande till befolkningstalet, tryggheten av den biologiska mångfalden och ett hållbart, rättvist och effektivt nyttjande av naturresurserna.

En hållbar utveckling är en absolut nödvändighet som förutsätter allt intensivare och bredare samarbete mellan förvaltning, organisationer, företag, forskare och medborgare. Det är fråga om en gemensam inlärningsprocess för hela mänskligheten, och målet är en kulturell förändring i riktning mot ett samhälle och en värld som representerar en hållbar framtid. Vi behöver gemensamt antagna målsättningar och engagemang för att förverkliga dessa mål utifrån vars och ens förutsättningar och specialkunskande.

Vi måste ta vårt ansvar för det nationella genomförandet av de globala åtagandena för hållbar utveckling och ta fram lokala och innovativa lösningar. På konkret plan förutsätter främjandet av hållbar utveckling

- gemensam vilja att lösa problem,
- förståelse, kunskande och kontinuerligt lärande,
- ansvarstagande aktörer, förändrare, ledare och föregångare,
- översyn av värderingar och attityder, effektivare och intensivare samverkan och samhällelig styrning samt
- mer verkningsfulla verksamhetssätt.

För att kunna svara på dessa behov kommer vi, medlemmarna av Finlands kommission för hållbar utveckling, att förbinda oss att främja hållbar utveckling och bjuda in alla aktörer och medborgare till gemensamma insatser för det samhälleliga åtagandet.

Våra gemensamma mål

För att visionen för 2050 ska förverkligas måste vi i Finland fokusera på de mål som räknas upp nedan. Målen belyser temat hållbar utveckling ur flera perspektiv, såsom människornas välfärd och en välmående miljö, en sund och hållbar ekonomi och hållbara sätt att leva. Målen fastställdes i enlighet med strävan att beakta principerna för hållbar utveckling: globalt ansvar, generationsövergripande tänkesätt, begränsningarna i naturens bärkraft, gemensamma insatser samt kreativ användning av kunskaper och färdigheter. Nedan följer en noggrannare beskrivning av principerna.

Mål

1. Jämlika möjligheter till välfärd

Alla samhällsmedlemmar garanteras möjligheter till god hälsa, utbildning och sysselsättning. Vi upprätthåller en hög utbildningsnivå och allmänbildning och främjar social rörlighet. Hållbar utveckling tas in som ett naturligt element i den allmänbildande undervisningen, liksom även i utbildningen inom alla sektorer och i det livslånga lärandet. Vi minskar ojämlikheten genom att säkerställa en tillräcklig utkomst och grundtrygghet. Särskild vikt fästs vid barns och ungas välmående. Vi säkerställer att alla får jämlika och likvärdiga välfärdstjänster. Vi ser till att de kulturella rättigheterna tillgodoses och stärker kulturvärden som stöder en hållbar utveckling. Vi bidrar till att samerna som urfolk har möjligheter att utöva sin egen kultur i enlighet med en hållbar utveckling och kan föra sin kultur vidare till kommande generationer.

Vi bidrar för egen del till att den extrema fattigdomen ska kunna avhjälpas och ojämlikheten och diskrimineringen i världen ska minska. Vi fullgör vårt åtagande när det gäller utvecklingssamarbete.

2. Ett samhälle med delaktiga medborgare

Vi stärker demokratin och allas jämlika möjligheter att påverka det egna livet och de gemensamma frågorna. Särskilt de ungas samhällsdeltagande stöds. Vi stärker transparensen och insynen i förvaltningen: öppen och offentlig information ökar medborgarnas förtroende och deras möjligheter att påverka samhällsfrågor. Vi främjar kulturell aktivitet, mångfald, jämlikhet och tolerans så att alla medborgare, också olika minoriteter, ska kunna delta i utvecklandet av samhället på ett fullvärdigt sätt.

Vi deltar aktivt i det internationella samarbetet för fred, säkerhet, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling.

3. Hållbart arbete

Vi tar sikte på en hållbarare ekonomi genom att öka antalet arbetsplatser och genom att förbättra produktiviteten, resultaten och kvaliteten i arbetet. Vårt mål är en hög sysselsättningsgrad. Vi främjar uppkomsten av arbetsplatser inom grön ekonomi. Vi utvecklar systemen för utbildning och

social trygghet så att de följer de förändrade kompetens-, arbetsmarknads- och utkomstbehoven. Vi stöder de ungas sysselsättning, tar vara på invandrarnas kunnande och ser till att partiellt arbetsföra ska ha möjlighet att delta i arbetslivet. Vi främjar företagande och innovationer och utvecklar tjänstesektorn.

Vi bidrar till förnyelse inom industrin så att vi får fler arbetsplatser som möjliggör högt förädlingsvärde och produktivitet. Vi förbättrar arbetslivets kvalitet genom att ge arbetstagarna större chanser att påverka sitt arbete och sin arbetsmiljö och genom att skapa möjligheter till flexibla arbetsmetoder och arbetstidsarrangemang.

4. Hållbara samhällen och lokala gemenskaper

Vi skapar hållbara och trygga samhällen där arbetsplatser, boende, mångsidig service, hållbara trafiksystem, användning av informations- och kommunikationsteknik samt grönområden stöder den ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga välfärden. Vi stärker de lokala gemenskaperna genom att ge medborgarsamhället handlingsutrymme, skapa mötesplatser för kollaborativt lärande och genomförande av förändringar samt utveckla verksamhetsformerna och det lokala beslutsfattandet för att invånarna ska ha möjlighet att skapa trivsamma och sunda livsmiljöer. Vi minskar behovet av trafik, förbättrar arrangemangen för distansarbete och stärker e-servicens roll ytterligare.

Vi förbereder oss på förändrade klimat- och vattenförhållanden och arbetar för lokal anpassning till klimatförändringen.

5. Ett kolneutralt samhälle

Vårt mål är ett kolneutralt samhälle, och för att uppnå det fullföljer vi den nationella färdplanen¹ för 2050. Till de centrala tillvägagångssätten för att uppnå målet hör att förbättra energiprestandan, öka andelen förnybara energiformer och utveckla kolsnåla ekonomiska sektorer. Vi skapar intelligenta och mångformiga strukturer, t.ex. trafik- och energisystem, som möjliggör och främjar användningen av förnybara energiformer och energibesparingar och som uppmuntrar till minskad energiförbrukning. Vi satsar på utvecklandet av innovativa energitekniker och energiformer och ny affärsverksamhet.

6. En resurssmart ekonomi

Finland och finländarna främjar och erbjuder hållbara och konkurrenskraftiga lösningar både nationellt och globalt. Vi ökar resurseffektiviteten, skapar affärsmodeller för ökad resursproduktivitet och utökar försöksverksamheten. Våra företag är globalt respekterade när det gäller samhällsansvarstagande affärsverksamhet.

Smart utnyttjande av resurser och öppen information utgör inte bara en konkurrensfördel för företag och sammanslutningar, utan också grunden för miljöinriktad affärsverksamhet. Finland erbjuder en världsledande testmarknad och verksamhetsmiljö för miljöinnovationer och en hållbar ekonomi. Vi satsar i synnerhet på ren teknik, högklassig forskning, bioekonomi och förnybar energi samt på

¹ En kolsnål färdplan som sträcker sig till 2050 började våren 2013 utarbetas under ledning av arbets- och näringsministeriet.

utvecklande och produktion av immateriella varor och tjänster. Finland föregår med gott exempel inom området för hållbar matproduktion och hållbart skogsbruk.

7. Levnadssätt som respekterar naturens bärkraft

För egen del ändrar vi förbrukningen av naturresurser så att den når en nivå som ur globalt miljöperspektiv är hållbar senast 2050. Vi satsar på att konsumenter och företag ska minska sina ekologiska fotavtryck. När det gäller boende, trafik och måltider ser vi till att det är enkelt och lönsamt att göra konsumentval som sparar på naturresurserna. Vi uppmanar företag och sammanslutningar att erbjuda konsumenterna produkter och tjänster som är producerade på ett hållbart sätt. I vår verksamhet går vi in för attityder som värdesätter hållbara val. Vi stöder levnadssätt som grundar sig på immateriell konsumtion och sådana tjänster som stöder detta sätt att leva.

8. Naturhänsyn i beslutsfattandet

Vi ökar respekten för den biologiska mångfalden och kunskapen om dess betydelse för att förvaltningen, kommuner, företag och medborgare ska ta naturhänsyn i beslutsfattandet och i verksamheten överlag. Målet är att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden senast 2020.

Vi stärker den styrning som främjar biologisk mångfald och ett hållbart nyttjande av naturresurser och som därtill respekterar äganderätten. Vi ökar förståelsen för att ekosystemtjänsterna är betydande med tanke på välfärden. Vi riktar om incitament som är skadliga för miljön och beaktar de sociala, ekonomiska och kulturella förhållandena på ett balanserat sätt. Vi främjar användningen av vetenskapliga forskningsrön som stöd i beslutsfattandet.

Våra principer för hållbar utveckling

Globalt ansvar

Konsekvenserna av vår verksamhet sträcker sig långt utanför landets gränser. De utmaningar som finns globalt är samtidigt utmaningar för Finland, och vi har möjlighet att vara föregångare när det gäller att lösa gemensamma problem. Globalt ansvar förutsätter rättvisa: Finland måste med sitt agerande säkerställa att också andra ges möjligheter till hållbar utveckling, och därmed även till säkerhet och fred.

Generationsövergripande tänkesätt

Konsekvenserna av vår verksamhet bör bedömas också i ett längre framtidsperspektiv. I stället för att främja kortsiktiga intressen bör vi granska de konsekvenser våra beslut har för kommande generationer. Ett generationsövergripande perspektiv förutsätter att vi kan hantera omfattande helheter, förstå beslutens ömsesidiga verkningar och ta ansvar.

Begränsningar i naturens bärkraft

En förutsättning för mänsklig välfärd är att de system som upprätthåller allt liv på vår jord är välmående. Antalet människor ökar, vilket innebär att de naturresurser som står till den enskilda människans förfogande minskar. Den förmåga som naturens system har att skapa och upprätthålla funktioner som är livsviktiga för människans och andra arters välmående är äventyrad. Vår verksamhet måste anpassas till gränserna för naturens bärkraft och till naturens förmåga att förnya sig så att vi också i framtiden kan trygga goda livsbetingelser för mänskligheten.

Samverkan

Allas insats behövs för att vi ska kunna bedriva hållbar utveckling. Var och en av oss bör vara beredd att göra hållbara val och påverka samhället. I Finland kan vi tillsammans komma överens om lösningar och lita på att samhället fungerar. Välfärd och grundtrygghet som bär genom hela livet utgör grunden för ett hållbart samhälle.

Kreativ användning av kunskaper och färdigheter

Forskningen skapar en grund för hur samhällets och mänsklighetens stora utmaningar ska tacklas. Kombinationen av kompetens, kunskaper, färdigheter och kreativitet är en förutsättning för klok och långsiktig verksamhet. Vi måste kontinuerligt utveckla såväl den erfarenhetsbaserade som den vetenskapliga kunskapen på ett öppet och transparent sätt. Befintliga kunskaper och färdigheter bör utnyttjas ännu effektivare för att hållbara lösningar ska hittas. Samarbete, initiativrikedom, försök och misstag leder till nya lösningar.

Åtgärdsåtaganden och uppföljning av målen

Åtgärdsåtaganden

För att de mål som nämns i det här dokumentet ska kunna nås kommer det att ingås åtgärdsåtaganden med förvaltningsområden och andra samhällsaktörer, t.ex. företag, kommuner, organisationer, läroinrättningar och lokala aktörer. Genom åtgärdsåtagandena förbinder sig samhällsaktörerna att för egen del främja målen. De enskilda åtagandena är inriktade på konkreta åtgärder, förändringar i verksamhetssätten och nyskapande försök som ska genomföras under 5–10 år och som ska främja de gemensamt överenskomna målen. Aktörerna kan med sina konkreta åtaganden bidra till alla gemensamma mål, eller en del av dem.

Generalsekretariatet för kommissionen för hållbar utveckling ser till att åtgärdsåtaganden samlas in. Alla åtaganden kommer att offentliggöras på kommissionens webbsida.

Inbjudan att delta

För att ett brett spektrum av aktörer ska nås och arbetet med åtagandena få så stor spridning som möjligt görs det upp en plan för samarbetet med aktörerna (verksamhetssätt, tidtabeller). Kommissionen för hållbar utveckling och generalsekretariatet främjar aktivt genomförandet av det samhälleliga åtagandet bl.a. genom att föra parter samman för diskussioner om de åtgärder som behövs och om det ansvar och de uppgifter som olika aktörer åtar sig.

Uppföljning av det samhälleliga åtagandet

En uppföljningsplan kommer att utarbetas med tanke på fullföljandet av åtagandet. Finlands kommission för hållbar utveckling, ministerierna och olika sammanslutningar främjar och följer upp genomförandet bl.a. genom att ställa upp halvtidsmål. Fullföljandet av de gemensamma målen, halvtidsmålen och de enskilda åtgärdsåtagandena kommer kontinuerligt att följas upp med hjälp av indikatorer som visar hur verkningsfulla åtgärderna är. Arbetet med att genomföra det samhälleliga åtagandet kommer dessutom att följas upp i samband med årliga evenemang.

Det samhälleliga åtagandets förhållande till andra program och strategier

Det samhälleliga åtagandet för hållbar utveckling fungerar som en långsiktig målbild och ett verktyg för politisk konsekvens i det strategi- och programarbete som olika förvaltningsområden utför. Tillsammans med framtidsredogörelsen stöder åtagandet de mål som fastställs i framtidsöversikter och kommande regeringsprogram. Det samhälleliga åtagandet är hållbarhetskommissionens tolkning av vad en hållbar utveckling avser. De olika aktörernas åtgärder fastställer innehållet i praktiken.

I sitt fortsatta arbete kommer kommissionen för hållbar utveckling att beakta de mål för hållbar utveckling som ställs upp i de pågående internationella processerna och som också förpliktar Finland (bl.a. post-2015 och den gemensamma agendan för hållbar utveckling, inkl. klimat- och miljöavtalsförhandlingar och internationella handelsrundor).